

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja trikrat na teden, vtorek, četrtek in soboto, ter velja po pošti prejeman, ali v Mariboru s pošiljanjem na dom, za celo leto 10 gold., za pol leta 5 gold., za četrt leta 2 gold. 60 kr. — Za oznanila se plačuje od navadne četiristopne vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska. 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štampilj za 30 kr. — Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Mariboru, v koroški ulici hišn. št. 220. Opravništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila, t. j. administrativne reči, je v tiskarnici: F. Skaza in dr., v koroški ulici hišn. št. 229.

Kranjsko-nemški deklaranti.

Ominozno število trinajstih udov kranjskega deželnega zbora je izročilo deželnemu poglavarju neko nemško deklaracijo, v kateri izrekajo, da se ne bodo udeležili posvetovanj in sklepanj deželnega zbora, ker se jim zdi „nezakonita skupščina.“ Značaj nezakonitosti pak si je, po sodbi teh 13 vitezov, kranjski zbor s svojo adresno 30. avg. 1870 pridobil, ker je v njej izrekel željo slovenskega naroda po zedinjenji; ker decemberske ustave ni brezpogojno priznal, in se tako iz „okvirov obstoječih osnovnih zakonov“ postavil.

Stvarno jim odgovarja uradna „Wiener Abendpost“ 15. t. m. vprašaje, zakaj pač ti 13 poslanci niso že lani spoznali nezakonitosti kranjskega deželnega zbora, ker vendar letošnje deželno zastopstvo ni izšlo iz novih volitev, ampak je sklicano na podlogi lanskih volitev. Pa tudi ko bi stališče omenjenih poslancev priznati mogli, — pravi „W. A.“, ostalo bi še na drugo vprašanje odgovoriti, zakaj oni 13. zastopniki, ako se jim je enaka izjava vsakako potrebna zdela, niso ostali v deželnem zboru, da bi bili v njem želeno izjavo po parlamentarni šegi sprožili.

Brez koristi bi bilo na jalove izgovore, (ker razlogi niso) še kaj odgovarjati, izpodbijati morda očitane nezakonitosti in neustavnosti s tem, da se baš omenjena adresa nanaša na prvo osnovno državno postavbo vse naše ustavnosti: na oktoberški diplom, da je deželni zbor sklican in zbran na podlogi drugega osnovnega zakona februarskega statuta. Tudi bi bilo metanje boba v steno, kranjsko kliko, ki je enako moravskim, gornjeavstrijskim in českim Nemcem hrbet obrnila tlom, ktere si je sama ustvarila, ter pomeknila se v kot kuja-jočih, — tolči z razlogi po glavi, ktere je sama prej vselej obračala proti nam. Kakšno dokazovanje in grajanje, kakšno znanje parlamentarnih običajev so n. pr. kranjski nemškutarji proti narodnjakom v boj stavliali, ko so se ti samo volitvi v mestni ljubljanski zbor začasno odtegnili, bivši popolnoma v pravici: da se večina od manjine ne sme majorizirati. Kako upitje nemškega duha se je razlegalo nad Čeha, ki so varovaje svoje stališče vstrajali na njem!

Taki nesramni frivolnosti nasproti, kakor je z ravnanjem teh trinajsterih na videlo stopila, ne velja boj z razlogi, ker vodilo njih postopanja je samo slepo sovraštvo do slovenstva in avstrijskega slovanstva. Treba bode torej, sosebno na Kranjskem, drugega postopanja proti tej klikki. In to postopanje je dano, ako se vprašamo: v čegavem imenu govoré ti ljudje?

V imenu kranjskih Nemcev? Samo eden je zastopnik Nemcev v Kočevji. Ako se ta „iz discipline“ Moravcem in gornje-avstrijskim ustavakom pridruži, to bi bilo razumljivo. A kdo so drugi 12? Dva sta voljena v Ljubljani, a Ljubljane ne zastopata! Demoralizirana birokracija ju je vzbora potisnila, — samo volje treba, in Ljubljana ima domače zastopstvo. In zastopa družih 10 res kranjsko inteligencijo in veliko posestvo? Nikdar, temuč teh 10 mož zastopa kacijh 50, iz fevdalnih časov nemškega tlačanskega tiranovanja v plesnjevo knjigo vpisanih plemenitaških posestev, mož, ki nimajo niti največ izobraženja (dokaz temu, da med seboj že ne morejo več zastopnikov narekru-

tirati) niti plačujejo najvišji davek. In celo med tem malim številom krivično s poslanci obdarjenih „veliko-posestnikov“ nahajamo že mnogo v novem času privandranih tujcev, ki se predrzno tu jerobstva nad deželo in narodom lotevajo. Proč s to ustanovo, naj stopi namestu te klike pravo veliko posestvo, pravi največji davek, in slovenska Kranjska bode brž rešena teh zaveznikov onih ljudi, ki čez mejo „schmerzensschreie“ pošiljajo in katerih cesarska pesem je postala pruska „Wacht am Rhein“, dasi eni med njimi poleg tega ne sramijo se, nositi pred imenom črke službovanja avstrijskega cesarja!

Cesarjevo pismo českemu deželnemu zboru

je v Čedah vzbudilo veselo nádejo, da se avstrijska politika na boljše obrne, da bode konec proganjanja slovansko-českega naroda, da se začinja notranje pomirjenje v državi. V tem cesarskem pismu ali „poslanji“ pravi cesar:

„Želja naša je, da se pred vsem odnošaji našega kraljestva Češkega k celi državi, katerih pregledanje (in popravljenje) smo s svojim pismom 27. avg. 1870 obljubili, na vse strani pravično in zadovolječe uravna.

„Z obzirom na državopravno stanje česke krone ter v svesti si svitlosti in moči, ktere je ona nam in našim prednikom dajala, spominjaje se dalje nepremekljive zvestobe, s katero je prebivalstvo Česke vselej naš prestol čuvalo, priznavamo radi pravice tega kraljestva, in smo pripravljani to priznanje s svojo kronovanjsko prisego ponoviti.

„Nasproti pak se ne moremo slovesnim zadolženostim odtegniti, za ktere smo se nasproti svojim drugim kraljestvom in deželam s svojim diplomom 20. oktobra 1860, kakor tudi z osnovnimi postavami 26. februarja 1861 in 21. decembra 1867, na konec po prisegi dani s kronanjem našemu ogerskemu kraljestvu zavezali . . .“

„Pozivljemo deželni zbor v tem smislu (v smislu adrese 5. okt. 1870) na delo iti, v duhu zmernosti in sprave času primerno uredovanje državopravnih razmer našega kraljestva českega preudariti, in nam mogoče storiti, da se brez oskrunjenja pravice naših drugih kraljestev in dežel konča ustavnostni prepir, kateri, ako bi dalje trajal, staval bi naše zveste narode v veliko nevarnost.“

„Politik“ pravi o tem kraljevskem poslanji: „Avstrija se povrača sama v sebe. Od najvišjega mesta države prihaja deželi ono priznanje, ki konec stori mesarjenju naše drage domovine in upanje daje, da bosta krona in ljudstvo z enakimi interesi zedinjena grehe prejšnjih stoletij in rodov popraviti pripravna in odločena . . . Brez sile, brez revolucije se ima nova pogodba med nami in med vladarjem skleniti; notranje utrdjenje (konsolidiranje) države, pravo prepričanje o silni potrebnosti nazadnjega končanja notranjih prepиров, to so edina vodila tega velevažnega čina, edini nagoni imenitnega dela, ktero ima krona in narod po dolgi duševni ločitvi zopet do edinstva in miru skupaj dovesti.“

„Narodni Listy“ pišejo o tem kraljevskem poslanji: „Njegovo veličanstvo je storil čin občno-zgodovinske važnosti; zgodovina srednje Evrope

se mora od 14. sept. pisati na nov list, ker stopi nov močan faktor v svet: samoupravna česka krona . . . S priznanjem državnega prava česke krone je dala Nj. veličanstvo celi monarhiji novo mérg; seglo jej do najglobočjih korenin. Veliko delo obnovljenja in notranjega ugotovljenja Avstrije se na Českem pričinja.“

„Pokrok se izreka enako.

Nemško-ustavoverne novine se nasproti temu srdito obnašajo. „N. Fr. Pr.“ pravi: „Nasprotje (med-Nemci in slovansko opozicijo) ni več izravnati, odkar poznamo reskript na česki zbor.“ In v svojem uvodnem članku od 16. t. m. zmerja rečeni list: „S objavljenjem českega državnega prava, je sprememba pripravljena, ki vse dozdej veljavne pojme našega javnega prava na glavo postavlja. Z radovednostjo, s katero žrtva v mesnici njemu namenjeno orožje ogleduje, gledamo na proces, kterega bo novi državopravni faktor ustavi naredil . . . Nema prav veliki pesnik: kdor o nekterih rečeh razuma ne izgubi, nema ga za izgubiti. Komur bi bili med vsemi živimi ob dnevu po sedanski bitvi povedali, da bo česko pravo na novo zapriseženo: mislimo (pravi „N. Fr. Pr.“ v svoji slepi jezi) da bi bil zdravnika za norce poklical.“

Iz deželnih zborov.

Deželni zbor goriški.

U Gorici, 15. sept. [Izv. dop.]

V sredo 13. t. m. so se zbrali vsi deželni poslanci v deželni hiši, da bi se porazumeli obe stranki, slovenska in italijanska, ker drugače bi niti ne bilo mogoče zborovati. Kakor se nam pripoveduje, jih je gospod glavar prav lepo in spravljivo ogovoril. Poudarjal je, da načelo enakopravnosti je najpravičnejše in da je le na njegovi podlagi mogoče doseči zaželeno spravo; da je on že v svojem kandidatnem govoru jasno izrekel, da se hoče za popolno enakopravnost poganjati, kar so nazoči volivci s ploskanjem odobraval. Če so morda sedaj volilci svoje mnenje premenili, naj mu to naznanijo, on je vsak čas pripravljen povrniti častni mandat, katerega so mu izročili. Tudi je pripravljen umakniti se z glavarjevega mesta tistemu možu, kateri bi bil sposobnejši od njega, spravo narediti med strankama.

Italijanske poslance je nekde ta govor zelo osupnil, tem bolj ker so bili že nekteri izmed njih pri nekem privatnem razgovoru sklenili, da se ne udajo tirjatvam slovenskih poslancev.

Razgovor poslancev ni imel prvi večer nobenega vspeha; Italijani so vzeli odlog do prihodnjega popoldne.

Drugi dan, t. j. je 14. t. m., je bila po slovesni vel. maši prva seja. Nazoči so bili vsi poslanci razen knezonadškofa, Pagliaruzzi-ja, in bar. Pretis-a.

Deželni glavar je omenil v primernem italijanskem govoru dosedanje delavnosti odborove in razložil je, kaj bo imel zbor obravnavati. Potem je pozdravil tudi slovenske poslance v precej gladki slovensčini. Rekel je, da jih sicer vežejo simpatije na sorodne brate v drugih deželah, da bodo pa pri vsem tem gotovo pokazali ljubezen do svoje ožje domovine s tem, da bodo v nje korist z italijanskimi sodeželani složno delali.

Novi cesarski komisar Baron Rechbach je položil na mizo predsedništva tri vladne predloge:

- 1) Načrt postave zastran preuredbe §§ 4, 13. 38 deželnega reda za Primorsko.
- 2) Nov volilni red za dež. zbor Goriški in Graškianski, in
- 3) Premenjeni dodatek k deželnemu redu (zastran volitve državnih poslancev).

Govoril je Rechbach najprej italijanski, potem v „ferderbani kranjski šprahi.“

Glavar je sklenil sejo, omenivši, da ne more še določiti, kedaj bo prihodnja.

Takoj po prvi seji so se začele počitnice, ker so ital. poslanci naznanili, da nečejo skleniti pogodbe, dokler niso v polnem številu. Manjka namreč še ces. namestnika barona Pretis-a, kateri je na odpustu v toplicah v Vartenbergu.

Vladnih predlogov nismo mogli natančno pretresti, vendar smo po kratkem pregledu že toliko sprevideli, da nam Slovincem niso nikakor ugodni: Po novem volilnem redu bi dobil goriški zbor 24 poslancev; dva več, kakor zdaj. Virilni glas škofov, 12 Italijanov in samo 11 Slovincem. Tedaj enako razmerje, kakor sedanje, s tem razločkom, da nam je po sedanjem volilnem redu mogoče, dobiti s časom enega slov. poslanca pri obrtniški zbornici, katera ne bo več volila po novi postavi, in tedaj bi ostali obsojeni na večno manjšino, dasiravno nas je dve tretjini Slovincem na Goriškem! — Sploh se nam zdi nova postava sestavljena brez ozira na naše deželne razmere. — Bog vé, kdo jo je nasvetoval! Vendar ne naš državni poslanec g. Černe?!? Pomenljiva je v novi postavi določba, da so izključeni od izvolilne pravice vsi državni in deželni uradniki; kaj takega si pač nismo pričakovali od birokratičnega ministerstva.

Deželni zbor štajerski.

(2. seja 16. septembra.) ni posebno važnega imela na obravnavanji. Nekoliko poslancev, na čelu bar. Rast, je stavilo predlog, naj se šolnina na ljudskih šolah odpravi in vzdrževanje šol naloži deželnemu fondu. Brez dvoma bode ta predlog, kader na vrsto pride, sprejet, vsaj Slovinci bodo menda za-nj glasovali. — Drugi poslanci so predali nasvet o spremembi občinskega reda. — Oba predloga se bosta po poslovnem redu v pretres vzela. — Za zapisnikarja sta z 42 glasovi izvoljena dr. Srnec in dr. Müller.

Med verifikacijami je bila najprej na vrsti volitev dr. Vošnjaka in dr. Dominkuša, ktera je potrjena, kakor tudi volitev velikega posestva. Pri tej priliki je stavil dr. Schreiner predlog, naj se poseben odbor postavi, ki bode vsa poročila o pregledanji volitev preiskal in potem poročal. Povod

za to mu je dala znana ministerska naredba, po kateri so v mestih, trgih in kmečkih občinah letos vsled ministerjalnega razlaganja postave volili tako, da se je k davkom računila tudi vojna priklada.

Cesarski namestnik je branil pravico vlade razlagati zakone nepreosko in posebno to naredbo, vendar je bil Schreinerjev predlog sprejet.

Herman je v imenu deželnega zbora poročal o postavi, vsled ktere imajo nekatere občine med njimi Lembah, pravico pobirati po 10 gld. za izrečno sprejetje v domovinsko zvezo. Postava je bila sprejeta.

V odbor za postavo o vodnih pravicah so voljeni bili potem: dr. Michl, baron Washington, Konrad, Lohninger, dr. Srnec, Wanisch, Syz, Pairhuber, Bärnfeind.

V finančni odbor (ki ima pregledati in proračunirati stvari glede gruntne odveze) so voljeni: Adamovič, Neupauer, Gleispach, Allinger, Lohninger, Stremayr, Muschler, Reuter, J. Kaiserfeld, H. d'Avernas, Syz, Scholz, dr. Heilsberg, Neker-mann, Oberranzmeyr.

Prihodnja seja je vtorek 19. septembra.

Vladni predlogi.

Z a k o n,

s katerim se § 3., 12. in 28. deželnega reda za vojvodino Štirska, od 26. februarja 1861 premeni.

S privoljenjem deželnega zbora moje štirsko vojvodine izvolim ukazati sledeče:

Člen I. §§ 3, 12 in 38 deželnega reda vojvodine štirsko, od 26. februarja 1861 se v svojem dozdanjem zadržaji odstraně in se v bodoče imajo glasiti:

§ 3. Deželni zbor je sestavljen iz 68 udov, namreč:

- a) iz knezoškofa sekovskega in lavantinskega;
- b) iz šest in šestdeset voljenih udov, namreč:
 - I. iz 12 poslancev velikega posestva;
 - II. iz 6 poslancev velikega obrta;
 - III. iz 21 poslancev mest in trgov, kakor odločuje volilni red;
 - IV. iz 27 poslancev ostalih občin vojvodine štirsko.

§ 12. Enega deželnega odbornika volijo poslanci velikega posestva (§ 3, I.) enega poslanci velikega obrta (§ 3, II.) ter mest in trgov (§ 3, III.) enega pa poslanci ostalih občin (§ 3, IV.) in sicer iz deželnega zbora.

Ostale tri dežele odbornike vsakega posebej celi zbor izmed sebe voli.

Pri vsaki volitvi odločuje absolutna večina glasujočih.

Ako se pri prvi in drugi volitvi absolutna

večina glasov doseči ne da, se vzameti tisti dve osebi, kateri ste pri drugi volitvi največ glasov dobili, v ožjo volitev. Ako so glasi enaki, odloči srečkanje.

§ 38. Da se v deželnem zboru more sklepati, je pričujočnost več od polovice vseh v § 3. imenovanih udov, in k veljavi sklepa absolutna večina pričujočih potrebna. Ako so glasi enaki, predlog, o katerem se je sklepalo, ne obvelja.

K premembi deželnega reda je privoljenje najmanj dveh tretjin zgorej omenjenih udov potrebno.

Člen II. Ta zakon dobi pravno moč na dan razglasenja.

Volilni red za vojvodino Štirska.

I. O volitvi poslancev sploh, o volilnih okrajih in volilnih krajih.

§ 1. Deželni poslanci se neposredno volijo od volilcev dotičnega volilnega razreda.

§ 2. Za volitev poslancev iz velikega posestva in za volitev poslancev iz velikega obrta je cela vojvodina Štirska eden volilni okraj.

§ 3. Volilci poslancev iz velikega posestva in volilci poslancev iz velikega obrta činijo vsaki svoj volilni razred. Volitev se vrši za-nje v glavnem mestu dežele.

§ 4. Za volitev poslancev iz mest in trgov ima:

- 1) glavno mesto Gradec dva volilna okraja.
- 2) Maribor enega.
- 3) Frohnleiten, Gratwein, Nemška Bistrica, Uebelbach, Passail, Šmarje na Pikelbach-u, skupaj enega.
- 4) Hartberg, Friedberg, Gleisdorf, Weid, Birkfeld, St. Ruprecht, Pöllan, Vorau, skupaj enega.
- 5) Feldbach, Fürstenfeld, Fehring, Burgau, Ilz, Pischelsdorf skupaj enega.
- 6) Radgona, Cmerek, Strass, Gnas, skupaj enega.
- 7) Lipnica, Ehrenhausen, Wildon, Št. Juri, Eibiswald, Arnfels, skupaj enega.
- 8) Deutschlandsberg, Stainz, Köflach, Voitsberg, Schwanberg, Sv. Florian, skupaj enega.
- 9) Bruck, Kapfenberg, Kindberg, Krieglach, Mürzzuschlag, Mariazell, Aflenz, skupaj enega.
- 10) Leoben, Vorderberg, Eisenerz, Frisach, Mautern, skupaj enega.
- 11) Judenburg, Knittelfeld, Oberzeiring, Obdach, Weisskirchen, skupaj enega.
- 12) Aflenz, Aussee, Rottenmann, Admont, Schladming, Irduing, Gröbning, skupaj enega.
- 13) Murau, St. Lambrecht, Neumarkt, Oberwölz, St. Peter, Unzmarkt, skupaj enega.

(Dalje prih.)

Listek.

14. septembra v Pragi.

Še je vladala v Pragi razburjenost mislij zaradi volitev junaških bratov Moravanov, še je vsak Čeh pazljivo sledil vsakemu njihovem početju, ktero gotovo popelje k novejši slavnej zmagi, še so mnogi pomilovali Slovincem na spodnjem Štirske — ko je 13. t. m. prinesel „Pokrok“, o katerem je čitateljem „Slov. Naroda“ znano, da je postal verno glasilo českih voditeljev, uvodni članek, kateri je bil tako važen, da ga je bilo nemogoče prezreti.

Poudarjal je namreč imenitnost českega deželnega zbora, kateri zopet 14. svojo delavnost za-počne, poudarjal je to, kakor že drugače biti ne more, z državopravnega stališča ter pri tem izrekel, da se za gotovo o tej priložnosti pričakuje cesarski reskript, ker je bil takov že vlani, ko je na krmilu vlade stala še Potocki-Stremairova stranka, predčitan. — Nekteri so zaradi tega že imeli reskript kakor v svojih rokah, drugi pa so pomajavali z glavami, češ da je v Avstriji vse mogoče,

14. dan septembra je prišel in na peterocerkvenem trgu na Malej strani se je nabrala ta-

kova množica ljudij, da je gnječa vsak prehod storila nemogoč. Kaj še le v dvorani! — Tu nij tako kakor v Ljubljani, da bi na galerijo mogel iti kdor hoče, ampak treba se je izkazati s posebnimi vstopnicami, ktere so bile pa že tako razdane, da je le težko bilo dobiti še kakovo mesto in je bilo zaradi tega stražnikom treba mnogo plačati.

Po slavnostnej božji službi so se začeli poslanci shajati in ko je bil deželni namestnik, do-sedanji poslanec pri ruskem dvoru grof Bogoslav Chotek, odprl sejo in predstavil najvišjega zem-skega maršalka knjeza Lobkovica, začelo se je zbrovanje. — Prva točka je bila: prečitanje od „Pokroka“ že včeraj oznanjenega cesarskega reskripta, v katerem se pripoznavajo vse pravice svetoväclavske krone in cesar izreka, da je pripravljen ta svoj izrek s kraljevsko prisego in kronanjem potrditi.

Tu bi bil moral vsak sam videti ginjenje na enej in osupnjenost na drugi strani. Tu je stiskal siv starček svojemu mlademu sosedu goreče roko, češ, za kar smo se tako dolgo borili, za kar je naš narod dosegel svetovno ime, za kar smo žrtvovali cele milijone svojega narodnega premoženja, za kar smo stali mož pri možu kakor skala

pri skali — to smo sedaj dosegli. Dolgega boja je bilo potreba, toda kakor vselej, tako bo tudi tukaj po težavnem delu toliko radostneje uživanje zaželenega sadu. Lobkovic je bil tako ginjen, da je moral pri čitanji reskripta prestati.

Iz dvorane je ta novica prišla med zbrano množico na peterocerkvenem trgu (petikostelské namesti) in od tod se je raznesla kakor blisk po vsej Pragi, kajti ko sem jaz zapustil še pred končanjem zborovanja, slišal sem o tem že povsod govoriti. — Staroslavna zlata mati Praga je dobila nekako praznično podobo, povsod si videl obraze v polnej zarji srčne radosti; le tu pa tam je kakov krivonosni žid razlagal svojemu sosedu jako živo, da je židovsko solnce na nebu začelo stati, da je Čeh pan, a žid da bo moral delati zopet slugo; toda njegov sosed ga je popolnoma potolažil s tem, da bo za časa kronanja marsikter goldinarček dobička padel v njegov žep, ker bodo nekteri denarje potrebovali. — Nektere prodajalnice so se nalašč pred časom zapirale in telegrafni urad je imel toliko opravka, da sem moral čakati pol drugo uro predno sem svoj mali telegram za uredništvo „Slov. Nar.“ oddal. V letnem gledišči na gradbah se je po končanji predstave klicalo

Dopisi.

Iz Ljubljane, 15. sept. [Izv. dop.] K zgodovini volitev izmed veleposestva naj še to dodamo, da sta protináródnó volila tudi gosp. Terpine in gosp. vitez Gariboldi, župan v Šiški, ktera gospoda sta nekđaj odločno stala na strani narodnjakov. Kaj je njihóvemu mišljenju dalo popolnem nasprotno mér, to je do sedaj še nerešena psihologična zastavica.

Včerajšnji „Tagblatt“ bil je konfiskovan, a kljubu vsemu temu vendar že ob 8. uri zvečer razposlan, in je še denes po kavarnah na razpolaganje. Nekteri neporedneži si to reč tako tolmačijo, da je morebiti vlada (dotični vladni organ? U.) Tagblatt-óvemu uredništvu dala potreben migljaj, kaj treba izpustiti, in da se je potem ta zadeva uravnala, drugi pa še drugače sodijo. Vsakako treba to aféro — ktera bi, da se pripeti slovenskemu listu, ne našla enake dobrohotne usmiljenosti — primerno pojasniti, da se bo vedelo kaj in kako?

Kot zanimljivost naj še to naznamim, da je bil Deschmann denes pri seji deželnega odbora nazoč, dasi je še včeraj protestoval, ka deželni zbor, kteri mu je dal pooblastilo ni postaven.

Naslanjaje se na staro vražo, da je številka 13 nesrečna, ugibajo nekterniki, ktereга izmed trinajstih nemškutarških deklarantov bode zadela nesrečna osoda, da v teku enega leta zapusti svet. Stara branjevka pred frančiškanskim mostom je baje to že uganila, pa za zdaj če povedati neče.

Iz Kamnika, 14. sept. [Izv. dop.] Večkrat in obširno se je v tem časopisu o uzrokih govorilo, ki času primerno razvitje slovenščine ovirajo. Nadjali smo se, da sovražniki naše drage domovine se bodo časom prepričali, da proti teku reke plavajo, pričakovali smo, da bodo z djanjem pokazali, da se, če ravno ne iz ljubezni, vsaj za voljo lastnega prida, zanaprej duhu časa ustavljati nečejo; pazili smo torej na ravnanje in gibanje teh tacih, a smo se prepričati morali, da naše upanje je prazno bilo.

Sodništvo je pri živem bogu priseglo slovenskemu jeziku duri in vrata pisarnic zaprte, zapahne imeti, da po nobeni ceni notri ne more. Če so uradniki iz konca cesarski volji nasproti delali, in deželi nje jezik v očitnih opravilih, kjer je naj bolj potreben, kratili, so krivico delali, krivica pa nikdar veljave ne dobi. Ti gospodje menijo v svoji prevzetnosti, da oni so prvi stvarjeni in dežela zavoljo njih; da ljudstvo se more po njih želji ravnati in ne oni po potrebostih ljudstva.

Pa kako bi to drugače biti moglo? Na naši mali slovenski deželi je od nekđaj nemški jarem naj težje ležal. Nemški prvaki so med saboj go-

spodarstvo čez to deželo razdelili, in če je kak domorodec eno ali drugo službico doseči želel, je poprej moral očitno spoznati, da zunaj nemščine izveličanja ni. S časom so tudi drugi deželani verjeti začeli, da kdor hoče na Slovenskem živeti se mora slovenščini popolnoma odpovedati, ker nemška vlada je imela za najprvo politiško pravilo, slovenske jezike malo po malo zatreti, nekoliko po uradih nekoliko po učiliščih. Ni se torej čuditi, da ti tuji, gospodariti vajeni uradniki razumeti ne morejo, da bi oni ljudstvu služili, ne ljudstvo njim. Lahko se tudi razume, da celo uradniki slovenskega rodu, vpeljanje slovenskega jezika v pisarnice črtijo, ker to jih iz njih zaspanosti dramí in živo opominja zastarano trme enkrat zapustiti. Ti gospodje dobro vedo, da ako bi se ljudstvo cesarskega daru enakopravnosti prav poprijelo, bi morali ali službam se odpovedati, ali slovnico v roke vzeti, kar jim dišati neče. Zatorej oni v svoji nemarljivosti pravijo: narodnost, enakopravnost ste le besedi, ki se iz ust neslanih mladeničev slišijo, kdo drugi nek po tem vpraša. Napuh in nepripravnost ino lenoba domorodnih sodniških uradnikov so tedaj ovre da slovenski jezik v sodnicó ne more. Toda pazite! duh! duh slovenski, ki ga ste toliko let neusmiljeno zatirali ino morili, je oživel, rase in se razširja. On se bo nad vami maščeval, ne toliko zastran prednih krivic, kolikor za voljo vaše sedanje ošabnosti in terdovratnosti, po katerih mu slovesni prihod želite.

Iz Središča, 15. septembra. [Izv. dop.] V št. 107. „Slov. Nar.“ je bilo brati, kako je nemškutarška drhal v Ptuji Slovence nadlegovala. Hočem tudi jaz bralcem „Slov. Nar.“ dokazavati surovosti nemškutarške stranke pri volitvi. Ko se Središčani dne 7. sept. na ptujski kolodvor podajo, počne nek ptujski trgovec — Friedrich, strašno togotiti se. Obrekoval je narodne volilce, in tako neumno govoril, kakor otroci na paši. Okolo njega so se zbrali ljutomerski nemčurji. Friedrich se je repenčil dokler ni vlak odrinil. Do Ormuža je bilo večidel vse tiho, ko pa Ljutomeržani tamkaj izstopijo, poprimejo Friedrichovo hlinjenje in tako nad Središčani razsajejo, da se je tim predebelo zdelo in nekteri so že hteli izstopiti, da bi te nadlegovalce odpodili. Kolodvorski vodja vidi, da ne bode dobro, da hitro znamenje in vlak odide. Med temi modrijani sta Erjavce, mizar, in Mursa, posestnik posebno regovilila ter narodne volilce in poprek Slovence strašno črnila. — Le tako naprej slavni kulturonošci svojo modrost prodajajte, in več en spominek se vam bo zezidal.

Iz Velikoveca, (na Koroškem), 14. sept. [Izv. dop.] Ker se nobena duša o našej volitvi za deželni zbor ne oglasi, dovolite da Vam jaz par

besedi o taistej načrtam, da svet sodi in izpozna svoje prijatelje in svoje odpadnike.

Že zvečer pred volitvijo je nasprotna stranka agitirala za svoja tako imenovana liberalna kandidata, poslužila se je vseh tudi najnesramnejih pripomočkov; njena kadidata sama sta volilce za se obdelovala, le kdor je videl na lastne oči, kaj se je godilo v krčmi pri „Adlerju“, mora razumeti in verjeti, kako so sramotili narodno stranko in njena kandidata; podtikali so jim da hočejo deželo Kranjcem prodati, da bomo vsi „Stifelknechte“ Kranjcev, kateri nam bodo davke nakladali in naše denarje za sebe porabili, dalje da hoče naša stranka tlako in desetino zopet vpeljati in več enakih bedarij. Enako se je godilo drugi dan pred volitvijo, kar gomazelo je od samih škrijcev, liberalna kandidata sama sta beračila od ulice do ulice za volilci.

Posebno častno in slavno se je vedla občina Doberloveška; že pri volitvi izbiralcev je vrgla vse nasprotne škrijce tamošne, ter volila vse skoz in skoz poštene narodnjake. Prav z njimi smo dobili našega čislaneга g. Einspielerja v deželni zbor. Narodno so volile tudi občine: Črna, Bistrica, Ljubuče, Jezero, St. Kancijan, in Galicija.

Prav v srce me je pa žalilo, ko je volila občina Belska izključivo nemškutarje, njeni sicer značajni zastopniki pustili so se zapeljati od gr. Cristalnikovih služabnikov: gosp. Pantza in župana Mosserja. Že pri prvotnej volitvi sta vedela volilce toliko zmotiti, da so volili za volilne može najpred nje in take može, katerim pred pogledom bradatega škrijca srce v hlače pade in tako dela kot stroj, da sam ne ve prav kaj.

Zatoraj volilci Belski, ki ste veliko let na čelu koroških Slovencev stali, varujte se v prihodnjič takih mož, ki še toliko značaja in samosvesti nemajo, da bi pri tako važnih rečeh po vesti delali, boječi se ljudi, kateri so denes tukaj jutri že morebiti ne. Samo ti so krivi, da nismo mogli izvrstnega, nam toliko potrebnega zagovornika g. dr. Pavliča v dež. zbor spraviti.

Iz Zagreba, 14. septembra. [Izv. dop.] 20. septembra bode stopil naš sabor skupaj. *) Večina dobrih četirih petin v njem bode narodnjaška Vlada se bode videla nasproti tej večini osamljeno. Po ustavnih načelih bi morala iz svojega kurijalnega stola odstopiti, ter drugej, iz saborske večine stvorjenej, tedaj narodnjaškej vladi prostor narediti. Če bode pa kljubu temu japa Andraši vendar našo sedanjo vlado po koncu držati hotel, to naš sabor nikakor motilo ne bode, on bode šel svojo pot, naj stoluje na Markovem trgu makar Pielipuclí,

*) Ta dopis, zadnjič zakasnjén, bil je že stavljen, ko smo dobili vest, da je hrvatski sabor na 15. januarja odložen. Uredn.

gromovito „Slava!“ českej kroni — sploh veselili so se tega mladi in stari, možki in ženske.

Sklenil sem zvečer obiskati kraje, kjer se navadno zbira največ občinstva, posebno iz delavskega stanu, da bi videl kako se bode delavec po končanem dnevnem delu veselil najnovejše novice. Najprej sem šel v „Slovansko kavarno,“ ktera je bila denes čez navado tako prenapolnena, da sem samo z veliko težavo mogel dobiti še mestice. V Pragi izhajata dva večerna lista, „Politika“ namreč in „Prager Abendblatt“ in nikdo se nij mogel dočakati, da bi enega njiju dobil v roke, ampak sestavili so se v zборе po 10—15 ljudij, kterim je eden na glas predčital cesarski reskript. Kar se mi je najbolje čudno zdelo, je bilo to, da je Pražáček („Prager Abendblatt“) tako verno registriral vso navdušenost, ktera je gospodovala pri zborovanji, med tem ko je „Politika“ le medlo vse izgovorila. Zdi se mi, da je politika vladnih listov v Pragi dobila od včeraj vse drugačen obraz, čemur se nikdor čudil ne bo, kdor pozna njihovo chameleonsko lastnost. Edini David Kuh bo morebiti v svojem „Tagesbotu“ nadaljeval boj za ustavovernost, toda ta list, je tako škandalen, da mu nikdo kakove veljave ne prisoja.

Iz slovanske kavarne sem šel k „Dobřavskim,“ kjer se shajajo delavci ali tako imenovani političarji pri vrčkah piva (u džbanku, kakor so jih „Humory“ jako dobro pokrtili.) Tu pak se je žarila največa radost, kajti med tem ko jo drugi bolje v svojej notranjosti občutijo, pokazuje jo prosti mož v dejanji. Govorilo se je mnogo, poudarjala važnost českega kraljestva in klicala slava dunajskemu „Franti.“ Vsak si je na denašnje novico hotel napiti „opici“ in nekteri je bil to že v polnej meri storil. „Kde domov muj,“ „Naprej zastava Slave“ itd. se je pelo v neštevilnih zborih, tako da človek zaradi hrupa sam sebe nij mogel razumeti. Sosed je sosedu poljuboval in klical „nov džbanek,“ da bi ga pil na novorojenje česke slave. „Sedaj bi moral biti Žižka med nami, da bi vedel kakovo radost imamo nad težko zmago, ktero smo po dolgoletem taborenji vendar dosegli,“ tako in enako se je govorilo na mnogo straneh. Radostnega srea sem odšel od tod.

„V Štajgru“ se zbira večidel inteligencija pražkega Novega mesta, kakor tudi častniki Degenfeldovega polka. Moram vam reči, da me je jako prekvapilo, ko sem tudi med njimi videl takovo navdušenost, posebno ko iz Ljubljane še vem, da

so ravno častniki najbolje zagrizeni sovražniki naše narodnosti; tu pak ni bilo razložka, častnik ali meščan, vse si je z radostjo stiskalo roke. — Pri nas ni te lepe navade, da bi imeli razobešene po stenah podobe svojih slavnih mož, k večemu sem to opazil po nekterih čitalnicah; v Pragi je pa ni krčme, v kateri bi ne viseli Palacky, Rieger, Havliček, Hus in Žižka.

Pri „Štajgrovih“ so ovenčali Palackeга čelo z lovorovim vencem, pred Havličkom pak je gorela posebna luč; in ko je nek častnik na Riegrovo podobo kazaje, opomenil, da se mu zdi, kakor bi se denes njegov resni obraz smehljal, zdelo se je tudi meni, da, isto vidim. — Da kakovo radost mora občutiti tisti mož sam, kteri je to radovanje s svojo dolgoletno taktnostjo in žrtvovalnostjo celému narodu pripravil! — Pozno ponoči sem se še le vračal domu, torej vam ne morem poročiti, ali je bilo mesto osvetljeno, kakor se je popoldne govorilo, ali ne, jaz vsaj pred seboj nijsem drugzega videl ko plinove plamene uličnih svetilnic. Sklepam pa svoje poročilo s klicom: „Slava slavi českega naroda!“

V Pragi, 15. septembra 1871.

ali naj si že bo kdor god drugi božji ali vražji. V svesti svoje moralne moči, v svesti, ka ima ta njegova moč korenine globoko v narodu, ne bode naš sabor beračil pri nikomur, ampak kar bode hotel, to bo odvažno in resolutno zahteval brez straha in brez obzira. Naša politična situacija ni ne zapletena ni nejasna. Vsak najprostejši mož na Hrvatskem in Slavonskem ve, da se dela o razmerji nasproti Ogerskeji, da se vpraša: ali z Magjari, ali ne z Magjari? — „Unija“ z Magjari se mora presekati! o tem bode cela narodna stranka v saboru složna. Glede daljnega vprašanja pa: ali naj se mesto „unije“ kakova taka ožja politična „zaveza“ na temelji mednarodnega ugovora z Magjari sklopi, ali pa: naj se nasproti Magjarom v isto razmerje stopi kakor n. p. nasproti Bukovini ali Vorarlbergu? — Glede teh alternativnih vprašanj se bo saborska narodna večina brž ko ne na dvoje razklala. Magjari sami se že boje, da se naš sabor ne bode samo z revizijo nagodbe leta 1867 zadovoljil, ampak da bode vsako in slednjo zavezo z Magjari negiral. Ktera stranka bo jačja; ali tista, ki bo revizijo nagodbe zahtevala, ali tista, ki bo nagodbo enostavno v papirni koš vrgla ter se dalje za Magjare ne brigala, to je denes težko reči. Če bo sabor pravi mandatar svojih volilcev, in če bode zvesti tolmač narodovih želj, ne bode nagodbo revidiral, ampak čez njene krpe na dnevni red šel. Večina našega naroda zahteva to, in sicer masa naroda, med tem, ko je veliki del naše inteligencije še precej zajet v idejo federacije z Magjari. Iz tistega nemira, kterege magjarski časopisi glede hrvatskega in sploh jugoslovanskega vprašanja ne morejo niti skriti niti zatajiti, se jasno vidi, da se Magjarom nekaj o huduči sanja. Kakor denes stvari stoje, bodo Magjari vsem hrvatskim zahtevom zadovoljili, samo enemu ne, in ta je državna secesija. Vkupnost magjarosaga si ne bodo dali z lepa in z lahka oskvrniti. Nekaj strašnega bi bilo za Magjara, če bi se Hrvatska in Slavonija na zemljevidu z drugo barvo barvali, kakor Magjarosag!

Vsa naša velika gospôda: ban, Šuhaj, Dutkovič, Rosenzweig, in kakor se čuje, tudi vsi veliki župani so poklicani v Pešto. Tam bodo juho kuhali, ki se bode saboru predstavila, brez dvojbe bo tudi kolikor toliko magjarskega strupa v njej.

Starčevičjanci nameravajo izdavat satiričen list pod naslovom „popovski bič.“ Program tega lista je ves v njegovem naslovu povedan, komentara mu ni treba nobenega. O značaji franoskega naroda je nekdo rekel, da je kombinacija ognja in govna, — o Starčevičjancih bi se pa moglo reči, da jih zgolj le glôba in nečimurnost skupaj držite. Oni ne znajo z drugim orožjem svoje ideje, če imajo ktere, propagirati, kakor pisanjem javnih pamfletov in paškvilov. „Popovski bič“ bo dostojno nadaljevanje paškvilov: „ime Srb“ in „dajmon Jelačić.“ Njih profet Ante spada med tisto vrst ljudi, kterim so severni Amerikanci dali ime „despera-

dos.“ Desperados pobegne k Indijancem, jih ščuje proti belim naseljencem, živi z njimi po fibustierski, ter se hoče z njih pomočjo nad belimi maščevati ali celo veliko „Indijo“ od atlantiškega do tihega oceana, kakor je obstojala pred Kolumbom, osnovati. Ravno takšen je naš desperados Ante in njegova „velika Hrvatska“ od Triglava do Urala,

Bivši hrvatski podkancelar Slavoljub Jelačić oporočil je našemu narodnemu muzeju 40.000 gold. in ravno toliko tudi našemu narodnemu gledališču. Slava mu!

Kakor se čuje, namerava belovarski veliki župan Trnski se županstvu odpovedati. Zavoljo izida saborskih volitev bode baje v magjarsko nemilost padel, in to je razlog njegovega prostovoljnega odstopanja.

(Telegrami v nemških listih poročajo, da ogerska vlada Trnskega demisije nij sprejela. Uredn.)

Politični razgled.

V Avstriji se zdaj v znotranjem bije odločilni boj. Tako imenovani ustavoverni Nemci so tudi na Českem zapustili deželni zbor. Protestirajo proti temu, da cesarsko pismo govori o „razmerah Česke k drugim kraljestvom in deželam“, ker se, pravijo, s tem Česko stavlja iz mej ustave, ker se tako dela politika, ki edinstvo avstrijskih Nemcev raztrga. Oznanjeva, da se ne bodo več udeleževali zborovanja, protestirajo Nemci proti vsem sklepom tega „nezakonitega“ zbora. — Ob enem je vstalo v nemškem časopisju, tu in v Prusiji, upitje na Hohenwarta, kakor ga ni bilo še nikoli. Kam vse to privede, bog zna. Odločno bode sedaj, ali se najvišji krogi ne bodo dali motiti, ter ako bode vlada poslušala „svét bukovinskega deželnega glavarja, ki je poudarjal, da se „mora poravnanje narodov preko glav te (ustavoverne) stranke zvršiti.“ — Boj teh Nemcev v Avstriji se zdaj obrača naravnost proti državi; zato mora pasti ta ustavačka druhal, ali pa gotovo pade Avstrija.

O premembi volilnih redov, kakor jo vlada nasvetuje, prinesemo dotične predloge za naše dežele kasneje (denes počnemo s štajerskim deželnim zborom), kolikor nam bode prostor dopuščal. Na Českem je sprememba ta: v skupini kmečkih občin je namesto 79 nasvetovanih 90 zastopnikov. Veliko posestvo ohrani 70 zast., a volijo se ne v dveh nego v treh volilnih razredih, tako da ne bode mogoče, da bi nekteri glasovi določevali značaj celega zbora. Namestu trgovinskih kamor volijo veliki obrtniki. Po tem tacem bi prišlo 106 poslancev Čehom in 64 Nemcem, kakor je tudi po številu prebivalcev pravično. Uradniki, in učitelji ne bodo smeli voljeni biti, kakor v drugih deželah ne, „Pokrok“ in „Politik“ sprejemljeta to prenarredbo, „Nar. Listy“ pak niso zadovoljeni, in pravijo, da bodo vendar še zmerom velikoposestniki odločbo imeli, kar ni pravično.

Včeraj so imeli ustavoverni poslanci shod na Dunaji. Kaj so sklenili, to je tajno ostala. Njih glasila vedo povedati, da je doseženo edinstvo med njimi.

Kako Nemci za istino ne hote in ne želé drugega nego gospodariti to se kaže prav vidno zdaj na Českem. Vlada je zboru predložila narodnostno postavo, ktera Nemcem vse narodne pravice daje, v šoli, v uradu, v občini itd. Nemci bi o svojih narodnih rečeh sami veljavno sklepati imeli v kurijah. Čehi jim obetajo vse, kar Nemci še za varstvo svoje narodnosti potrebno spoznajo. A ti oholo podano roko odbijajo, pa imajo še nesramnosti dovolj upiti v svet, da je njih narodnost pred Slovani v nevarnosti.

Hrvatski sabor je zopet, že v tretjič odložen in sicer na 15. januarja. Zavoljo tega vlada na Hrvatskem velika razburjenost, ki je tem bolj opravičena, ker je 14. t. m. sešel se ogerski državni zbor, ki ima sestaviti proračun, a brez postavno voljenih hrvatskih poslancev. Ogerske finance niso posebno v redu ker za prihodnje leto nasvetuje finančni minister 30 milijonov na posodbo vzeti.

Francoska narodna skupščina se je razšla potem ko je v zadnji seji še potrdila na Thiersovo priporočilo colno pogodbo z Nemčijo.

Razne stvari.

* (Dramatičnega društva) 53., v tej „saisoni“ pa prva predstava, dne 16. t. m., je bila da si je bila na čast veleslavnemu deželnemu zboru, in bil čisti dohodek namenjen pogorelcem vižmarskim, le srednje obiskovana. Po uvodnem govoru, kterege je dobro govoril in menda tudi sestavil gosp. Noli, je prišla na vrsto vesela igra „Nij ljubosumen.“ Dasiravno so vsi gospodje, zlasti pa gosp. Šušteršič prav dobro igrali, gre vendar v tej igri venec gospici Potočnik-ovi, ktera je takrat menda prvokrat nastopila. Njena igra je bila živahna in čestokrat pikantno pointirana, glas primeren, njen nastop in njena prikazen jako nježna. Želeti bi bilo le, da bi gospica Potočnikova blagovolila večkrat nastopiti in to v večih igrah, v kterih bi se njene zmožnosti pokazale v še višem lesku. Jako prijeten in zanimiv je bil „intermezzo“ med prvo in drugo igro, namreč „telovadba in skupine Sokola.“ Pokazala je čila četa Sokolov, da so se marljivo vadili in da jim tudi potrebne drznosti ne pomanjkuje. Vaje na drogu, na mizi in skupine vršile so se jako gladko in kar je največ vredno, z nekako posebno dostojnostjo ali bolj rečeno eleganco, ktera se sicer pri telovadbah tako čisto pogreša. Gosp. Vesely pa se je zlasti odlikoval kot učitelj in eleganten telovadec. Slava Sokolu! Kakor sta nas prvi dve točki kratkočasili, tako nam je zadnja „Princ iz Arkadije“ presedala. Ta burka je tako prazna, brez namena, brez efekta, da ne razumemo, kako sá more kaj takega predstavljati. Vsakako je škoda za čas. Ker bi iz te igre najboljši igralec ničesa ne napravil, naj se nam daljše pretresovanje odpusti.

Kovane, uradno preiskane **decimalne vage** četirivoglate oblike:

Nositeljna moč:	1	2	3	5	10	15	cent.
Cena, gid.:	18	21	25	35	45	55.	
Nositeljna moč:	20	25	30	40	50	cent.	
Cena, gid.:	70	80	90	100	110.		

Balansirne vage:

Nositeljna moč:	1	2	4	10	20	30	ft.
Cena, gid.:	5	6	7.50	12	15	18.	
Nositeljna moč:	40	50	60	70	80	ft.	
Cena, gid.:	20	22	25	27.50	30.		

Vage za živino z železnim obročjem in utegi (gevilhti):

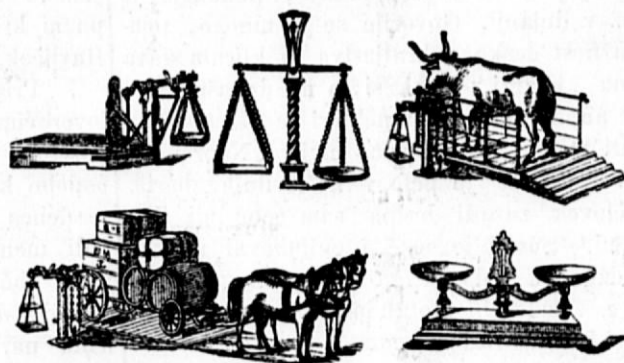
Nositeljna moč:	15	20	25	30	40	50	cent.
Cena, gid.:	150	170	200	230	300	350.	

Mostne vage:

Nositeljna moč:	50	60	70	80	100	cent.
Cena, gid.:	350	400	450	500	500.	
Nositeljna moč:	120	150	200	300	cent.	
Cena, gid.:	600	650	750	900.		

L. Bugani & Comp., fabrikanti vag in utegov.

Dunaj, mesto, Singerstrasse Nr. 10.

Dalje vse sorte druge vage in utegi.

Naročilom proti pošiljanju denarja ali na poštno poduzetje ustreže precej:

Prva slovenska
prodaja usnja

Fr. Šentak-a in družnika

v [poštnih ulicah v dr. Žurbijevi hiši

CELJI,

ktera se je

11. septembra t. l. odprla,

priporoča svojo mnogovrstno usnjarsko blago po nizki ceni v nakup.

(13—4)

Fr. Šentak in družnik.